

**СТЕБНИЦЬКИЙ РОМАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ
СУПЕРНИКИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ
КОНФРОНТАЦІЇ ІРАНУ ТА САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ**

DOI: 10.31866/2616-745X.14.2024.319357

УДК 341(267.35):[341.238:327.5(55+532)]

**СУПЕРНИКИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ
КОНФРОНТАЦІЇ ІРАНУ ТА САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ**

Стебницький Роман Вячеславович

Надіслано:

18.08.2024

Аспірант,

Рецензовано:

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6997-1734>,

30.08.2024

e-mail: stebnrv@gmail.com,

Прийнято:

Київський університет культури, вул. Д. Дорошенка, 20,

06.09.2024

Київ, Україна, 01042

Для цитування:

Стебницький, Р.В., 2024. Суперники в Перській затоці: основні причини конфронтації Ірану та Саудівської Аравії. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, 14, с.93-105. doi: <https://doi.org/10.31866/2616-745X.14.2024.319357>.

Наслідки нормалізації відносин між Саудівською Аравією та Іраном стратегічно важливі для конфігурації конфлікту в нашій країні, тому варто спостерігати та аналізувати розвиток подій у Перській затоці, зокрема заглибившись у їхні першопричини. Мета статті – проаналізувати основні причини конфронтації між Іраном та Саудівською Аравією на тлі подій у Перській затоці. Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарній інклюзії методів і підходів, залучених із науки міжнародних відносин, історії, політології. Використано елементи системного і контекстуального аналізу, загальнонаукові методи аналізу, синтезу, узагальнення. Зроблено висновок, що у другій половині ХХ століття відносини між Саудівською Аравією та Іраном, які й так перебували в нестійкому стані, перейшли у стадію різкого загострення та набули вигляду безпосереднього протистояння в усіх напрямках – економічних, дипломатичних, політичних, релігійних та ін. Особливе загострення у відносинах між країнами розпочалося з моменту захоплення влади в Ірані шийтськими ісламістами у 1979 р. Також іранський політичний шийїзм був спрямований у бік експансії та охоплення своєю ідеологією інших країн, зокрема із сунітським населенням. До основних аспектів напружених відносин між Іраном і Саудівською Аравією можна віднести: релігійні

розбіжності, політичні та ідеологічні протиріччя, боротьбу за вплив у регіоні та мусульманському світі, геополітичне суперництво, економічні фактори, зокрема нафтові питання, дипломатичні інциденти та вбивства активістів, конфлікти через посередників, підтримку різних політичних сил. Також Саудівська Аравія провела низку заходів проти Ірану: ініціювала створення Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, уклала двосторонні угоди про співробітництво з Бахрейном, ОАЕ, Катаром та Оманом, зблизилася зі США тощо. Загалом небезпечний і непередбачуваний розкол між країнами впливає не лише на його основних учасників, а й на геополітику, економічну стабільність і війни, зокрема громадянські, у близькосхідному регіоні.

Ключові слова: Іран; Саудівська Аравія; взаємовідносини; конфронтація; регіон.

Вступ

Одними з найскладніших та найнапруженіших у регіоні Близького Сходу є відносини між Іраном та Саудівською Аравією. У різні періоди були спроби відновити діалог і покращити відносини між країнами, але ці зусилля зазвичай були обмеженими і не призводили до значного прогресу.

Навіть після повідомлення у березні 2023 р. про нормалізацію комунікації відносини між Іраном і Саудівською Аравією залишаються складними і багатогранними із глибоким історичним, релігійним, політичним та економічним підґрунтям. Крім того, фундаментальні протиріччя, інтереси та ворожі відносини між Іраном і Саудівською Аравією продовжують викликати напруженість та конфлікти в регіоні, стаючи основним фактором політичної нестабільності на Близькому Сході. Недарма конфлікт між регіональними державами також називають холодною війною в регіоні.

Крім того, останнім часом актуалізувався дискурс глобальної війни, який «характеризує неможливість обмеження будь-якого військового конфлікту регіональними масштабами», відповідно – будь-які країни визначають «конфігурацію міжнародних відносин у планетарному масштабі» (Вільчинська та Биркович, 2022, с.10).

Для нашої країни відносини між країнами особливо важливі на тлі повномасштабного російського вторгнення, позаяк Іран вважається найбільш впливовим союзником росії у регіоні, який фактично відкрито артикулює свою позицію. Водночас Саудівська Аравія традиційно розглядається як давній союзник США, хоча у стосунках між країнами також спостерігається напруження. Тому результат нормалізації відносин між Саудівською Ара-

СТЕБНИЦЬКИЙ РОМАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ СУПЕРНИКИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КОНФРОНТАЦІЇ ІРАНУ ТА САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ

вією та Іраном може мати стратегічно важливі наслідки для конфігурації конфлікту в нашій країні, а відтак важливо спостерігати за розвитком подій, зокрема заглибившись у їхні першопричини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Близький Схід тривалий час перебуває в зоні інтересів дослідників. Так, у статтях С. Ахаві (Akhavi, 1998) «Іслам, політика та суспільство в думках аятоли Хомейні, аятоли Талікани та Алі Шаріаті», Р. Намазі (Namazi, 2019) «Аятола Хомейні: Від ісламського уряду до суверенної держави», М. Амін і Н. Бано (Amin and Bano, 2015) «Значення політичної думки Алі Шаріаті для іранської революції» досліджуються основні ідеї теоретиків Ісламської революції в Ірані, які палко сприймали іранські інтелектуали, а також молодь. Візії про те, що в революційній державі немає жодної форми імперіалізму, експлуатації, капіталізму, бідності, класової нерівності, сформували привабливий образ ісламу – динамічний і справедливий – та визначили перемогу Ісламської революції в Ірані, а також стосунки країни з іншими державами, зокрема сунітськими.

Р. Мухаймін, Н. Умар та Ф. Амалія (Muhaimin, Umar and Amaliyah, 2023) у статті «Порівняльний аналіз діалектичної моделі постісламізму в ісламському світі між Саудівською Аравією та Іраном» крізь призму постісламізму аналізують відносини між ісламом і державою у Саудівській Аравії та Ірані. Постісламізм використовують для вивчення феномену політичного ісламу в різних країнах, особливо після холодної війни. Основне завдання дослідження – порівняти відмінності постісламської моделі в Саудівській Аравії та Ірані.

Книга Т. Мостина (Mostyn, 1991) «Основні політичні події в Ірані, Іраку та на Аравійському півострові, 1945–1990 рр.» надає аналіз релігійного та політичного життя у країнах Близького Сходу, а також містить хронологічний перелік основних політичних, військових та економічних подій у регіоні.

У праці «Політика Ірану щодо Перської затоки: від Хомейні до Хатамі» К. Маршал (Marshall, 2003) аналізує зовнішню політику Ірану щодо держав Перської затоки у 1979–1998 рр., яка за двадцять років пройшла шлях від ідеологічної до прагматичної.

І. Фрайхат (Fraihat, 2020) у книзі «Іран і Саудівська Аравія: приборкання хаотичного конфлікту» стверджує, що зближення між Тегераном і Ер-Рядом можливе, і заглиблюється у складність управління їхнім давнім конфліктом. Опитуючи вчених і колишніх політиків із регіону Перської затоки та з-за кордону, автор окреслює основні теми, стратегії і динаміку конфлікту після американського вторгнення в Ірак у 2003 р., щоб сформувати основу порядку денного задля досягнення миру.

Е. Хадзікадуніч (Hadzikadunic, 2019) у публікації «Ірано-саудівські зв'язки: чи може історія передбачити їхню траєкторію?» розглядає зовнішні

реалії, безперервні специфічні структурні умови, з якими Іран і Саудівська Аравія стикаються у рамках міжнародного та регіонального порядку та які посприяли стабільності/нестабільності двосторонніх відносин протягом їхньої дипломатичної історії. Дослідник пояснює, чому кожна дружня чи ворожа фаза у ірано-саудівських відносинах тривала так довго, а також замислюється, чи можна повторити умови, які сприяли дружнім зв'язкам. На його думку, важливо оцінити, які детермінанти системного рівня окреслюють ключовий тиск на Іран та Саудівську Аравію, а також передбачити ймовірний перебіг їхніх стосунків у майбутньому.

Дослідження А. Априлії та Х. Прасоджо (Aprillia and Prasodjo, 2023) «Аналіз причин для Ірану у нормалізації дипломатичних відносин із Саудівською Аравією у 2023 році» має на меті з'ясувати причини відновлення Іраном дипломатичних відносин із Саудівською Аравією. У дослідженні використовувався якісний підхід із методами збору даних бібліотечних досліджень за допомогою платформ Google Scholar і Publish and Perish.

Цікавою є публікація Г. Кафієро (Cafiero, 2023) «Ірано-саудівська угода: вони зробили це не з любові», в якій дослідник на підведення підсумків через півроку старту нормалізації стосунків між країнами обґрунтовує тезу, що це рішення було прийнято обома сторонами з холодним розрахунком.

Основам зовнішньої політики Ірану, які в тому числі визначають перебіг взаємовідносин із Саудівською Аравією, присвячені статті українських дослідників В. Кіяниці (2021) «Арабський Близький Схід у зовнішній політиці Ісламської Республіки Іран», Т. Лукіної (2012) «Релігійний фактор зовнішньої політики Ірану» та ін.

Я. Завада (2018) у публікації «Взаємовідносини Ірану та Саудівської Аравії у контексті регіональної безпеки» аналізує геополітичні протиріччя між країнами, особливо на тлі конфліктів у Сирії, Лівані, Ємені та Іраку.

Формулювання цілей статті

Незважаючи на досить активне зацікавлення відносинами Ірану та Саудівської Аравії у зарубіжній науці, можна констатувати недостатній рівень розробки цієї проблематики в українській соціогуманітаристиці, що й визначає появу статті, мета якої – проаналізувати основні причини конфронтації між Іраном та Саудівською Аравією на тлі подій у Перській затоці.

Виклад основного матеріалу дослідження

У березні 2023 р. відбулася знаменна подія: за сприяння Китаю Саудівська Аравія та Іран обмінялися послами, що, можливо, покладе край ворожнечі між країнами.

СТЕБНИЦЬКИЙ РОМАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ СУПЕРНИКИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КОНФРОНТАЦІЇ ІРАНУ ТА САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ

Відповідно до угоди про нормалізацію дипломатичних відносин обидві країни зобов'язалися відкрити свої посольства та місії протягом двох місяців та поважати суверенітет одна одної. Цей крок став значним у розвитку відносин між державами після років напруження.

Міністр закордонних справ Ірану Хосейн Амір-Абдоллахіан на третій Конференції ірано-арабського діалогу в Тегерані зазначив, що Іран сповнений рішучості сприяти взаєморозумінню та солідарності між країнами регіону: «Наша оцінка (прогресу) відносин між Тегераном і Ер-Ріядом за останній рік свідчить про те, що було досягнуто хороших успіхів у сфері багаторівневого розвитку двостороннього співробітництва» (Iran hails progress, 2024).

Розглянемо основні релігійні, політичні, економічні та геополітичні чинники, які у другій половині ХХ століття визначили, у ХХІ столітті почасті продовжують визначати напруженість у відносинах між Іраном і Саудівською Аравією.

Ісламська революція 1979 р. в Ірані, яка привела до влади шіїтський уряд, значно вплинула на відносини із Саудівською Аравією. Іран став провідною шіїтською, а Саудівська Аравія – провідною сунітською державою. «Ісламська республіка Іран за аятоли Хомейні намагалася позиціонувати себе як релігійний центр усього мусульманського світу. Але не відбувалося спрощення розмежування між шіїтами та сунітами, а навпаки, посилилась конкуренція з сунітською Саудівською Аравією» (Лукіна, 2012, с.49-51).

Лідер революції іранський шіїтський релігійний авторитет аятола Хомейні вважав, що існуючий політичний устрій Саудівської Аравії – це американізований іслам, за якого мусульмани позбавлені права участі у політиці та у визначенні власної долі, іслам, в якому релігія розглядається як звичайні обряди. А при владі в країні перебувають люди, які ніколи не вчилися (Namazi, 2019).

У Саудівській Аравії постісламізм насаджується зверху вниз, починаючи з державної політики без громадянського руху. Однак Іран демонструє протилежне – він рухається знизу вгору, ініційований громадянським суспільством (Muhaimin, Umar and Amaliyah, 2023).

Водночас Ісламську революцію в Ірані її лідери розглядали насамперед як перемогу іранської культури та відновлення традиційних релігійних цінностей. Політично вона була спрямована на вибір Іраном власного шляху розвитку – ісламської ідеології та здобуття незалежності від капіталістичного Заходу і від комуністичного Сходу. Хомейні зазначав: «ні Схід, ні Захід, лише Ісламська Республіка!».

У Конституції Ірану констатовано, що унікальна характеристика цієї революції, порівнюючи з іншими іранськими рухами минулого століття, в тому, що вона є релігійною, ісламською: мусульманський народ Ірану, переживаючи

антидеспотичний рух за конституційне правління та антиколоніальний рух за націоналізацію нафти, усвідомив, що основна і конкретна причина невдачі рухів була в тому, що вони не були релігійними. Водночас абсолютна влада над світом та людиною належить Богу, який дав людині владу над своїм громадським життям (Constitution of the Islamic Republic of Iran, 1979.).

Р. Намазі стверджує, що зріла форма політичної доктрини аятоли Хомейні сформувалася і виросла в результаті зіткнення із сучасним розумінням держави та концепцією суверенітету. Вона хоча і заснована на релігійній основі, повинна вивчатися як розрив із традиційним розумінням політичної влади в шиїзмі та може відігравати таку саму роль, яку відіграла християнська риторика політичних мислителів раннього Нового часу, прокладаючи шлях для модернізації шиїтської політичної думки та готуючи ґрунт для сучасної світської концепції політики (Namazi, 2019).

На відміну від революційного іранського шиїзму, саудівський вахабізм підтримує консервативні ісламські цінності, пропагує їх захист та прагне вберегти іслам від новітніх впливів. В Основному Нізамі (Конституції) Саудівської Аравії визначено завдання держави та правила, якими вона керується: «Конституція – це Книга Всевишнього Аллаха та сунна Його пророка. Держава стоїть на захисті ісламської віри, реалізує її встановлення, стежить за відсутністю гріховності, перешкоджає пороку, виконує обов'язок поширення ісламу» (Saudi Arabia's Constitution of 1992, 2016).

Так релігійні розбіжності стали одним з основних чинників, який викликає суперництво між країнами, адже й та, й інша прагнуть бути лідерами в мусульманському світі, особливо, як наголошує В. Кіяниця (2021, с.15), «після подій Ісламської революції, де аргументація іранського домінування з експлуатації історичної тематики змістилась у релігійну площину».

Крім того, лідери революції прагнули експортувати її в інші ісламські країни. Навіть у преамбулі Конституції Ірану зазначається, що вона «створює умови для продовження революції в країні та за її межами, а також намагається шляхом розвитку відносин з іншими ісламськими та народними рухами знайти шлях утворення єдиної світової ісламської умми» (Конституція Ірану, 2023).

І хоча нова іранська влада хотіла зробити країну живим прикладом для інших ісламських країн, вона не відкидала можливості застосування силових методів для революційної зміни влади в інших країнах Близького Сходу.

На виконання цього прагнення та намагаючись розширити свій вплив у регіоні Близького Сходу і забезпечити свої радикально протилежні гео-

СТЕБНИЦЬКИЙ РОМАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ СУПЕРНИКИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КОНФРОНТАЦІЇ ІРАНУ ТА САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ

політичні інтереси, Іран і Саудівська Аравія підтримують різні політичні сили та групи у регіоні (Сирії, Ємені, Лівані, Іраку), що також зумовлює конфлікти та підігрує нескінченну спіраль релігійного насильства. «Іран надає підтримку шиїтським общинам закордоном (Ірак, Сирія, Пакистан та інші країни) і використовує релігійний фактор для того, щоб стати релігійною наддержавою, конкуруючи за цей статус із Саудівською Аравією» (Лукіна, 2012, с.49-51).

Наприклад, у 2015 і 2016 р. така напруженість у Ємені завершилася рішенням Саудівської Аравії на підтримку уряду ввести війська в країну, а іранці підтримали повстанців-хуситів.

Крім того, країни часто залучені у гроху wars як треті сторони конфлікту через посередників, підтримуючи протиборчі сторони у протистоянні з метою впливу на результати на свою користь.

Так, країни прийняли різні позиції, підтримуючи збройні конфлікти в афгано-радянській війні, ірано-іракській війні, в громадянській війні в Лівані та ін.

За підтримки Ірану в Бахрейні було створено «Ісламський фронт звільнення Бахрейну» (ІФЗБ), яким керував особистий представник Хомейні Хаді аль-Мударрісі. У 1979 р. ІФЗБ організував демонстрації у столиці Бахрейну Манамі, а в 1981 р. було здійснено спробу державного перевороту. Хоча на офіційному рівні не було виявлено причетності Ірану до цих подій, самі керівники ІФЗБ неодноразово заявляли, що для того, щоб зупинити порушення прав людини в Бахрейні, необхідно під егідою аятоли Хомейні підняти повстання та встановити ісламське правління.

У Кувейті існувала опозиційна група «Арабські революційні бригади», яку контролював зять аятоли Хомейні Аббас аль-Мухрі.

У 1982 р. за сприяння Корпусу вартових Ісламської революції (КСІР) було створено угруповання «Хезболла», що ставить за мету створення ісламської держави в Лівані.

У Саудівській Аравії також вели свою діяльність шиїтські угруповання, зокрема «Ісламська революція на Аравійському півострові» та «Хезболла Хіджаза». Вони базувалися в Тегерані і проходили навчання у тренувальному таборі імама Алі (Marshall, 2003, p.33).

Востаннє дипломатичні відносини між Іраном і Саудівською Аравією були офіційно розірвані в січні 2016 р. І для цього був серйозний привід: напад на саудівські дипломатичні представництва в Ірані у відповідь на страту кількох діячів шиїзму в Саудівській Аравії, зокрема священнослужителя Німр Аль-Німра. Утім це був не перший інцидент такого роду. У липні 1987 р. в Саудівській Аравії під час хаджу було вбито 400 іранських паломників, які

влаштували політичні протести. В організації заворушень Саудівська Аравія звинуватила Іран. В результаті у 1988 р. між двома країнами були розірвані дипломатичні відносини (Mostyn, 1991).

І тут немає нічого дивного, адже за доктриною Ісламської революції у справі просування її ідей навіть мусульманське паломництво хадж повинно стати рупором революції та основою для організації масових заворушень. Аятола Хомейні наголошував, що перші мусульмани використовували хадж та п'ятничну молитву саме задля високих цілей, тому необхідно їх використовувати для пропаганди релігії та розвивати ідеологічний і політичний рух ісламу (Namazi, 2019).

Саме це й робила іранська опозиція у Саудівській Аравії, проводячи під час паломництва революційну пропаганду та закликаючи народ до повстання проти правлячої сім'ї Аль-Саудів.

Прагнучи послабити іранський вплив і посісти лідируючу позицію в регіоні, Саудівська Аравія почала гуртувати навколо себе інші країни Перської затоки, стурбовані, як і вона, становищем в Ірані, а також шукати зовнішніх союзників. Адже Саудівська Аравія та інші арабські монархії справедливо вважали, що мета Ірану – це отримання провідної ролі у всьому ісламському світі, протидія сунітським режимам та експорт Ісламської революції.

З метою захисту від експорту революції до інших країн регіону в 1981 р. Саудівська Аравія уклала двосторонні угоди про співробітництво з Бахрейн-ом, а у 1982 р. – з ОАЕ, Катаром та Оманом. Відбулося зближення Саудівської Аравії зі США, які також шукали союзника у регіоні. Співпраця швидко розвивалася у всіх сферах, у тому числі військовій: на території Саудівської Аравії було збудовано американські військові бази.

У травні 1981 р. за ініціативи Саудівської Аравії було створено Раду співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ), до складу якої також увійшли Бахрейн, Катар, Кувейт, ОАЕ та Оман.

Важливу роль у протистоянні відіграють й економічні чинники. Обидві країни є великими виробниками нафти, тому їхні економіки значною мірою залежать від нафтових доходів. Розбіжності щодо цін на нафту та політики в рамках ОПЕК також впливають на відносини між ними. Тому нафта часто стає об'єктом шантажу з боку країн.

Лише у 1979–1980 рр. в Саудівській Аравії пройшли понад 50 соціально-економічних протестів проіранської спрямованості. У грудні 1979 р. близько ста тисяч демонстрантів закликали уряд Саудівської Аравії припинити постачати нафту до США, підтримати Ісламську революцію в Ірані та покін-

СТЕБНИЦЬКИЙ РОМАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ СУПЕРНИКИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КОНФРОНТАЦІЇ ІРАНУ ТА САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ

чити з дискримінацією шиїтів у країні. Згодом у відповідь Саудівська Аравія надала можливість ворогу Ірану Іраку користуватися нафтопроводом, який був спеціально прокладений із центрального Іраку через територію Саудівської Аравії у порту Янбо на Червоному морі. Зі свого боку, у 1983 р. Іран пригрозив закрити Ормузьку протоку для транзиту нафти із країн Перської затоки, щоб добитися нейтральної позиції Саудівської Аравії та країн РСАДПЗ у його війні з Іраком.

Нарешті, після закінчення війни Іраку в Кувейті Саудівська Аравія значно зміцнила своє становище та авторитет серед арабських країн. Командувач військ об'єднаної арабської коаліції генерал Халід бін Султан зазначив, що війна показала провідну роль Саудівської Аравії як захисника всього регіону і основи коаліції союзників.

Набувши досвіду створення коаліції з арабських країн, королівство могло надалі застосувати його й у разі загострення протиріч із Іраном. Так Саудівська Аравія стала реальним претендентом на лідерство у регіоні, опинившись у безпосередній конфронтації з Іраном.

Висновки

У другій половині ХХ століття відносини між Саудівською Аравією та Іраном, які й так перебували в нестійкому стані, перейшли у стадію різкого загострення та набули вигляду безпосереднього протистояння в усіх напрямках – економічних, дипломатичних, політичних, релігійних та ін. Особливе загострення у відносинах між країнами розпочалося з моменту захоплення влади в Ірані шиїтськими ісламістами у 1979 р. Також іранський політичний шиїзм був спрямований у бік експансії та охоплення своєю ідеологією інших країн, зокрема із сунітським населенням.

До основних аспектів напружених відносин між Іраном і Саудівською Аравією можна віднести: релігійні розбіжності, політичні та ідеологічні протиріччя, боротьбу за вплив у регіоні та мусульманському світі, геополітичне суперництво, економічні фактори, дипломатичні інциденти, конфлікти через посередників, підтримку різних політичних сил. Також Саудівська Аравія провела низку заходів проти Ірану: ініціювала створення Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, уклала двосторонні угоди про співробітництво з Бахрейном, ОАЕ, Катаром та Оманом, зблизилася зі США тощо.

Загалом небезпечний і непередбачуваний розкол між країнами впливає не лише на його основних учасників, а й на геополітику, економічну стабільність і війни, зокрема громадянські, у близькосхідному регіоні.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в конкретизації причин, які посприяли нормалізації відносин між Іраном і Саудівською Аравією.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Вільчинська, І.Ю. та Биркович, Т.І., 2022. Геополітика: еволюція ідей у контексті збереження мирних взаємовідносин між державами. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, [e-journal] 9, с.7-19. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265451>
- Завада, Я.І., 2018. Взаємовідносини Ірану та Саудівської Аравії в контексті регіональної безпеки. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Політологія. Соціологія. Право*, [e-journal] 4 (40), с.37-41. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2018.4\(40\).194046](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2018.4(40).194046)
- Кіяниця, В., 2021. Арабський Близький Схід у зовнішній політиці Ісламської Республіки Іран. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*, [e-journal] 2 (54), с.15-21. <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2021/2-54/15-20>
- Конституція Ірану, 2023. В: *Вікіпедія*, [online] 16 жовтня. Доступно: <<http://surl.li/zackzu>> [Дата звернення 28 липня 2024].
- Лукіна, Т., 2012. Релігійний фактор зовнішньої політики Ірану. *Емінак*, 1-4, с.48-54.
- Akhavi, S., 1988. Islam, Politics and Society in the Thought of Ayatullah Khomeini, Ayatullah Taliqani and Ali Shariati. *Middle Eastern Studies*, 24 (4), pp.404-431.
- Amin, M. and Bano, N., 2015. Implications of Ali Shariati's Political Thought for Iranian Revolution. *Journal of Islamic Thought and Civilization*, [e-journal] 5 (2), pp.56-67. <https://doi.org/10.32350/jitc.52.05>
- Aprillia, A. and Prasodjo, H., 2023. Analysis of Iran's Reasons for Normalizing Diplomatic Relations with Saudi Arabia in 2023. *Indonesian Journal of Interdisciplinary Islamic Studies (IJIIS)*, [e-journal] 6 (1), pp.55-70. <https://doi.org/10.20885/ijiis.vol6.iss1.art3>
- Cafiero, G., 2023. Iranian-Saudi deal: They didn't do it for love. *Responsible Statecraft*, [online] 07 September. Available at: <<https://responsiblestatecraft.org/china-iran-saudi-arabia/>> [Accessed 14 July 2024].
- Constitution of the Islamic Republic of Iran*, 1979. In: *Constitution of Iran*. [online] Available at: <<https://www.legal-tools.org/doc/4205c7/pdf>> [Accessed 14 July 2024].
- Fraihat, I., 2020. *Iran and Saudi Arabia: Taming a Chaotic Conflict*. Edinburgh University Press.
- Hadzikadunic, E., 2019. *Iran-Saudi Ties: Can History Project Their Trajectory?* [online] National University of Singapore. Available at: <<https://mei.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2019/10/Insight-215-Saudi-Iranian-Ties.pdf>> [Accessed 14 July 2024].

СТЕБНИЦЬКИЙ РОМАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ СУПЕРНИКИ В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ: ОСНОВНІ ПРИЧИНИ КОНФРОНТАЦІЇ ІРАНУ ТА САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ

Iran hails progress in cooperation with Saudi Arabia, 2024. *XINHUANET*, [online] 13 May. Available at: <<https://english.news.cn/20240513/7e7aa983574b4cc680c65fcb17ce5959/c.html>> [Accessed 14 July 2024].

Marshall, C., 2003. *Iran's Persian gulf policy. From Khomeini to Khatami*. [e-book] Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203417928>

Mostyn, T., 1991. *Major Political Events in Iran, Iraq, and the Arabian Peninsula, 1945–1990*. Mishawaka: Facts on File.

Muhaimin, R., Umar, N. and Amaliyah, F., 2023. Analisis Komparatif Model Dialektika Pos-Islamisme di Dunia Islam antara Arab Saudi dan Iran. *Politea: Jurnal Pemikiran Politik Islam*, [e-journal] 6 (2), pp.254-280. <https://doi.org/10.21043/politea.v6i2.23460>

Namazi, R., 2019. Ayatollah Khomeini: From Islamic Government to Sovereign State. *Iranian Studies*, [e-journal] 52 (1–2), pp.111-131. <https://doi.org/10.1080/00210862.2018.1551054>

Saudi Arabia's Constitution of 1992 with Amendments through 2013, 2016. *Constitute*, [online] 18 April. Available at: <<https://faolex.fao.org/docs/pdf/sau127539E.pdf>> [Accessed 14 July 2024].

REFERENCES

Akhavi, S., 1988. Islam, Politics and Society in the Thought of Ayatullah Khomeini, Ayatullah Taliqani and Ali Shariati. *Middle Eastern Studies*, 24 (4), pp.404-431.

Amin, M. and Bano, N., 2015. Implications of Ali Shariati's Political Thought for Iranian Revolution. *Journal of Islamic Thought and Civilization*, [e-journal] 5 (2), pp.56-67. <https://doi.org/10.32350/jitc.52.05>

Aprillia, A. and Prasodjo, H., 2023. Analysis of Iran's Reasons for Normalizing Diplomatic Relations with Saudi Arabia in 2023. *Indonesian Journal of Interdisciplinary Islamic Studies (IJIIS)*, [e-journal] 6 (1), pp.55-70. <https://doi.org/10.20885/ijis.vol6.iss1.art3>

Cafiero, G., 2023. Iranian-Saudi deal: They didn't do it for love. *Responsible Statecraft*, [online] 07 September. Available at: <<https://responsiblestatecraft.org/china-iran-saudi-arabia/>> [Accessed 14 July 2024].

Constitution of the Islamic Republic of Iran, 1979. In: *Constitution of Iran*. [online] Available at: <<https://www.legal-tools.org/doc/4205c7/pdf>> [Accessed 14 July 2024].

Fraihat, I., 2020. *Iran and Saudi Arabia: Taming a Chaotic Conflict*. Edinburgh University Press.

Hadzikadunic, E., 2019. *Iran–Saudi Ties: Can History Project Their Trajectory?* [online] National University of Singapore. Available at: <<https://mei.nus.edu.sg/wp-content/uploads/2019/10/Insight-215-Saudi-Iranian-Ties.pdf>> [Accessed 14 July 2024].

Iran hails progress in cooperation with Saudi Arabia, 2024. *XINHUANET*, [online] 13 May. Available at: <<https://english.news.cn/20240513/7e7aa983574b4cc680c65fcb17ce5959/c.html>> [Accessed 14 July 2024].

Kiianytsia, V., 2021. Arabskyi Blyzkyi Skhid u zovnishnii politytsi Islamskoi Respubliky Iran [Iran's Foreign Policy Towards Arab Middle-East]. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. International Relations*, [e-journal] 2 (54), pp.15-21. <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2021/2-54/15-20>

Konstytutsiia Iranu [Constitution of Iran], 2023. In: *Wikipedia*, [online] 16 October. Available at: <<http://surl.li/zackzy>> [Accessed 28 July 2024].

Lukina, T., 2012. Relihiinyi faktor zovnishnoi polityky Iranu [The Religious Factor of Iran's Foreign Policy]. *Eminak*, 1-4, pp.48-54.

Marshall, C., 2003. *Iran's Persian gulf policy. From Khomeini to Khatami*. [e-book] Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203417928>

Mostyn, T., 1991. *Major Political Events in Iran, Iraq, and the Arabian Peninsula, 1945-1990*. Mishawaka: Facts on File.

Muhaimin, R., Umar, N. and Amaliyah, F., 2023. Analisis Komparatif Model Dialektika Pos-Islamisme di Dunia Islam antara Arab Saudi dan Iran. *Politea: Jurnal Pemikiran Politik Islam*, [e-journal] 6 (2), pp.254-280. <https://doi.org/10.21043/politea.v6i2.23460>

Namazi, R., 2019. Ayatollah Khomeini: From Islamic Government to Sovereign State. *Iranian Studies*, [e-journal] 52 (1-2), pp.111-131. <https://doi.org/10.1080/00210862.2018.1551054>

Saudi Arabia's Constitution of 1992 with Amendments through 2013, 2016. *Constitute*, [online] 18 April. Available at: <<https://faolex.fao.org/docs/pdf/sau127539E.pdf>> [Accessed 14 July 2024].

Vilchynska, I.Iu. and Byrkovych, T.I., 2022. Neopolityka: evoliutsiia idei u konteksti zberezhennia myrnykh vzaiemovidnosyn mizh derzhavamy [Geopolitics: the evolution of ideas in the context of maintaining peaceful relations between states]. *International Relations: Theory and Practical Aspects*, [e-journal] 9, pp.7-19. <https://doi.org/10.31866/2616-745X.9.2022.265451>

Zavada, Ya.I., 2018. Vzaiemovidnosyny Iranu ta Saudivskoi Aravii v konteksti rehionalnoi bezpeky [Relations between Iran and Saudi Arabia in the context of regional security]. *National Technical University of Ukraine Journal. Political science. Sociology. Law. Politolohiia. Sotsiolohiia. Pravo*, [e-journal] 4 (40), pp.37-41. [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2018.4\(40\).194046](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2018.4(40).194046)

RIVALS IN THE PERSIAN GULF: MAIN REASONS CONFRONTATION BETWEEN IRAN AND SAUDI ARABIA

Roman Stebnytskyi

PhD Student,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6997-1734>,

e-mail: stebnrv@gmail.com,

Kyiv University of Culture, Kyiv, Ukraine, 01042

The consequences of the normalisation of relations between Saudi Arabia and Iran are strategically crucial for the configuration of the conflict in our country, so it is worth observing and analysing developments in the Persian Gulf, particularly by delving into their root causes. This article aims to analyse the main reasons for the confrontation between Iran and Saudi Arabia against the background of events in the Persian Gulf. The research methodology is based on the interdisciplinary incorporation of methods and approaches from international relations, history and political science. Elements of systemic and contextual analysis, general scientific analysis methods, synthesis and generalisation are used. It is concluded that in the second half of the twentieth century, relations between Saudi Arabia and Iran, which were already in an unstable state, entered a stage of sharp aggravation and took the form of direct confrontation in all areas – economic, diplomatic, political, religious, etc., and that this aggravation led to the emergence of a new phase in the relations between the two countries. The relations between the two countries have been particularly aggravated since the Shiite Islamists seized power in Iran in 1979. Iranian political Shiism has also been aimed at expanding and spreading its ideology to other countries, including those with Sunni populations. The main aspects of the tense relations between Iran and Saudi Arabia include religious differences, political and ideological contradictions, struggle for influence in the region and the Muslim world, geopolitical rivalry, economic factors, including oil issues, diplomatic incidents and assassinations of activists, conflicts through intermediaries, and support for various political forces. Saudi Arabia has also taken a number of measures against Iran: it initiated the creation of the Gulf Cooperation Council, signed bilateral cooperation agreements with Bahrain, the UAE, Qatar and Oman, and moved closer to the United States, etc. In general, a dangerous and unpredictable split between countries affects not only its main participants but also geopolitics, economic stability and wars, including civil wars, in the Middle East region.

Key words: Iran; Saudi Arabia; relations; confrontation; region.